

**TYPIKON,
CZYLI PRZEDSTAWIENIE CERKIEWNYCH OBRZĘDÓW
W ŚWIĘTEJ JEROZOLIMSKIEJ ŁAWRZE CZCIGODNEGO
I TEOFORYCZNEGO OJCA NASZEGO SABY.**

**Te same obrzędy mają też miejsce w innych czcigodnych jerozolimskich
monasterach, a także w innych świętych Bożych cerkwiach.**

**ROZDZIAŁ PIERWSZY
OBRZĘD MAŁYCH NIESZPORÓW**

Przed zachodem słońca [czyli o godzinie 10] w dzień sobotni przychodzi paraeklezjarcha (lub kandelaptes) do przełożonego i kłania się mu, oznajmiając swym przyjściem, że nadszedł czas dzwonienia. Po otrzymaniu błogosławieństwa wychodzi i uderza w mały dzwon. Gdy bracia zgromadzą się w narteksie, kapłan zaczyna mówiąc *Błogosławiony Bóg nasz*, [w każdym czasie, teraz i zawsze, i na wieki wieków]. Wyznaczony lektor mówi [Amen]. *Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie*. Także *Królu niebieski*, trisagion, [Przenajświętsza Trójco] i *Ojciec nasz* z ekfonesis kapłana; następnie lektor czyta według zwyczaju dziewiątą godzinę. Po jej skończeniu i po rozesłaniu wchodzimy do świątyni i każdy staje na swoim miejscu. Jeżeli dziewiątą godzinę odmawia się w świątyni, to wtedy nie daje się rozesłania tej godziny, ale kapłan zaczyna mówiąc *Błogosławiony Bóg nasz*, [w każdym czasie, teraz i zawsze, i na wieki wieków]. Lektor mówi *Przyjdźcie, pokłońmy się* [Królowi naszemu Bogu] trzy razy oraz psalm wieczorny *Błogosław, duszo moja, Pana* [Ps 103] cichym i łagodnym głosem. Po skończeniu psalmu mówi *Chwała, i teraz* oraz *Alleluja*. [Alleluja. Alleluja, chwała Tobie, Boże] trzy razy. Kapłan nie mówi ektenii, ale lektor mówi trzy razy *Panie, zmiłuj się, Chwała, i teraz* oraz *Panie, wołam* [do Ciebie, Ps 140]. Dajemy też cztery stichosy i śpiewamy trzy stichery niedzielne według tonu, powtarzając je raz jeden, *Chwała, i teraz* oraz teotokion. Także [hymn] *Pogodna światłości* oraz prokimenon *Pan zakrólował*, [w majestat jest obleczony] ze stichosem *Obleczony jest Pan, przepasany potęgą* i znowu *Pan zakrólował*. Także modlitwa *Pozwól, Panie, w wieczór ten* i śpiewamy jeden apostiches niedzielny. Także inne stichery Bogurodzicy, trzy prosomiony z ich responsoriami, *Chwała, i teraz* oraz teotokion. Także *Teraz pozwól odejść* [Łk 2, 29-32], trisagion, [Przenajświętsza Trójco], *Ojciec nasz*, troparion niedzielny, *Chwała, i teraz* oraz jego teotokion. Następnie kapłan odmawia ektenię *Zmiłuj się nad nami, Boże, według wielkiego miłosierdzia*

Twego, prosimy Cię, wysłuchaj i zmiłuj się. Chór: Panie, zmiłuj się trzy razy. Jeszcze módlmy się za cesarza naszego [...], Jeszcze módlmy się ze wszystkich braci naszych i za wszystkich chrześcijan. Ekfonesis Albowiem jesteś Bogiem miłosiernym, Przyjacielem człowieka, i Tobie chwałę oddajemy, Ojcu i Synowi, i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze, i na wieki wieków. Także Chwała Tobie, Chryste Boże, [Nadziejo nasza, chwała Tobie], małe rozesłanie i życzenia długich lat.

Patrz: Po wejściu do trapezy [jadalni zakonnej] mówimy *Niech ubodzy jedzą i nasycą się, niech wysławiają Pana ci, którzy Go poszukują, niech ich serce żyje na wieki. [Ps 21, 27], Chwała, i teraz, Panie, zmiłuj się trzy razy, Pobłogosław. Kapłan błogosławi posiłek, a my spożywamy podane nam potrawy z umiarem, abyśmy nie ociągali się potem na czuwanie. Po spożyciu [mówimy] Chwała, i teraz. Bogurodzico, łono Twoje stało się świętym ołtarzem, noszącym chleb niebieski, Chrystusa naszego Boga, kto go pożywa nie umrze, jak powiedział Żywiciel wszystkich. Następnie Czcigodniejszą od Cherubinów oraz Rozradowałaś nas, Panie, przez Twoje dobra i jesteśmy pełni wesela z powodu dzieł ręki Twojej [Ps 91, 4]. Zwróć ku nam światłość oblicza Twego, Panie, memu sercu dałeś radość większą, niż kiedy obrodzi pszenica i wino. W spokoju układam się do snu, w spokoju zasypiam, bo tylko Ty, Panie, pozwalasz mi spocząć bezpiecznie [Ps 4, 7-9]. Chwała, i teraz, Panie, zmiłuj się trzy razy, Pobłogosław. Kapłan Z nami Bóg, przez swoją łaskę i przyjaźń do człowieka, w każdym czasie, teraz i zawsze, i na wieki wieków. Amen.*

ROZDZIAŁ DRUGI

OBRZĘD WIELKICH NIESZPORÓW, CZYLI CAŁONOCNEGO CZUWANIA I NIEDZIELNEJ JUTRZNI

Gdy słońce nieco zajdzie przychodzi kandelaptes i kłania się przełożonemu, a następnie odchodzi i uderza niezbyt szybko w wielki dzwon, śpiewając *Nieskalani* [Ps 118] lub odmawiając cicho dwanaście razy Psalm 50. Potem wraca [do cerkwi], zapala lampy i przygotowuje kadzielnicę. Odchodzi znowu i uderza we wszystkie dzwony, powraca do cerkwi, zapala świecę w świeczniku i stawia [pośrodku cerkwi] na przeciw królewskiej bramy [blisko]. Kłania się także kapłanowi, którego kolej właśnie wypada. Kapłan wstaje, kłania się przełożonemu, odchodzi i kłania się trzy razy przed świętą bramą i obu chórom, bracia zaś

wszyscy siedzą. Po wejściu do prezbiterium zakłada epitachelion, pocałowawszy krzyż na jego szczycie, bierze kadzielnicę, staje przed świętym ołtarzem, wkłada kadzidło i odmawia cicho modlitwę nad kadzidłem. Okadza też święty ołtarz naokoło w formie krzyża i całe prezbiterium oraz otworzywszy świętą bramę wychodzi. Kandelabres bierze świecę stojącą pośrodku cerkwi i donośnie mówi *Powstańcie*, trzymając w ręku świecznik z zapaloną świecą, i wszyscy wstają. Kapłan wychodzi przez świętą bramę i czyni przed świętą bramą krzyż kadzielnicą, podnosząc kadzielnicę wertykalnie i horyzontalnie; idzie i okadza święte ikony według porządku, najpierw z prawej strony, a następnie z lewej, potem przełożonego i oba chóry według porządku. Paraeklezjarcha zaś poprzedza go ze świecą. Gdy kapłan uczyni krzyż kadzielnicą, to kłania się nieco, a wraz z nim kłania się też paraeklezjarcha. Wychodzi też do narteksu i okadza według porządku będących tam braci, znowu powraca do cerkwi i stanawszy pośrodku obu chórów czyni kadzielnicą krzyż, patrząc na Wschód, i donośnie mówi *Panie, pobłogosław*. Następnie okadza ikony Chrystusa Zbawiciela i Bogurodzicy oraz przełożonego na jego miejscu, i wszedłszy do prezbiterium staje przed świętym ołtarzem, czyni trzykrotnie krzyż kadzielnicą, a potem mówi *Chwała świętej i współistotnej, i życiodajnej, i niepodzielnej Trójcy, w każdym czasie, teraz i zawsze, i na wieki wieków*. Zaczyna przełożony lub eklezjarcha *Amen. Przyjdźcie, pokłońmy się Królowi naszemu Bogu* [Ps 94, 6], niskim i cichym głosem. Także powtórnie nieco wyżej *Przyjdźcie, pokłońmy się i przypadnijmy do Chrystusa, Króla naszego i Boga*. Trzeci raz wyższym jeszcze głosem *Przyjdźcie, pokłońmy się i przypadnijmy do samego Chrystusa, Króla i Boga naszego*. Także w szczególny sposób *Przyjdźcie, pokłońmy się i przypadnijmy do Niego*. Następnie przełożony lub eklezjarcha zaczyna wyższym głosem, według ósmego tonu, *Błogosław, duszo moja, Pana* [Ps 103], niezbyt szybko, co śpiewają też pozostali bracia. Responsorium *Błogosławiony jesteś, Panie*. Także drugi śpiewak prawego chóru *Panie Boże mój, wielki jesteś bardzo. Błogosławiony jesteś, Panie*, lekko i harmonijnie, a pozostali bracia [śpiewają] razem z nim. Kapłan z paraeklezjarchą wychodzi z prezbiterium i uczyniwszy trzy pokłony przed świętą bramą, kłania się następnie przełożonemu, a także chórom po jednym razie oraz odchodzą i stają na swych miejscach. (W świątyniach katedralnych i parafialnych kapłan odprawia w felonionie, a diakon w sticharionie).

Gdy [chórzyści] zaczną śpiewać *Wszystkieś w mądrości uczynił* oraz *Chwała Tobie, Panie, który wszystko stworzyłeś*, wtedy kapłan mając założony epitachelion podchodzi przed świętą bramę i stojąc z odkrytą głową odmawia

modlitwy światłości. Po skończeniu psalmu mówi wielką ektenię *W pokoju do Pana módlmy się*, a po ektenii ekfonesis *Albowiem przynależy Tobie [wszelka chwała, cześć i pokłon, Ojcu i Synowi, i Świętemu Duchowi, teraz i zawsze, i na wieki wieków]*. Także recytujemy Psalterz, według ósmego tonu, pierwszą antyfonę [Ps 1-3], pierwszej kacyzmy *Błogosławiony mąż*. Drugą [Ps 4-6] i trzecią [Ps 7-8] antyfonę śpiewamy według tonu dnia. Po każdej antyfonie mała ektenia i ekfonesis. Po pierwszej antyfonie *Albowiem Twoje jest panowanie [i Twoje jest królestwo, i moc, i chwała]*, po drugiej *Albowiem Ty jesteś Bogiem dobrym, Przyjacielem człowieka, [i Tobie chwałę oddajemy]*. Podczas śpiewu trzeciej antyfony diakon odchodzi, kłania się przełożonemu, wchodzi do prezbiterium, a za nim wchodzi kapłan, którego kolej [wypada]. Diakon wzięwszy swój sticharion i orarion otrzymuje od kapłana błogosławieństwo i pocałowałwszy jego prawicę, zakłada jak zwykle sticharion i odmawia ostatnią ektenię, kapłan natomiast [wygłasza] ekfonesis *Albowiem Ty jesteś Bogiem naszym*. Po zakończeniu zwykłej stichologii kanonarcha kłania się i ogłasza ton oktoechosy lub menei, my zaś śpiewamy *Panie, wołam do Ciebie* [Ps 140], zgodnie z wypadającym tonem oktoechosy. Kapłan stoi na swym zwykłym miejscu. Gdy chórzyści zaczną śpiewać *Panie, wołam do Ciebie*, wtedy kapłan lub diakon dokonuje okadzenia według zwyczaju, czyniąc pokłon przełożonemu. My zaś dajemy dziesięć stichów, poczynając od [stichosu] *Wyprowadź z ciemnicy duszę moją* i śpiewamy trzy stichery niedzielne według tonu, cztery Anatoliosa i trzy z menei ku czci świętego. *Chwała*, ku czci świętego, jeśli obchodzimy jego pamięć, a jeśli nie, to *Chwała, i teraz* oraz właściwy teotokion według tonu. A gdy powiemy stichos *Albowiem miłosierdzie Jego umocnione jest nad nami*, oba chóry śpiewają razem. Wtedy kapłan kłania się przełożonemu i po wejściu do prezbiterium zakłada felonion, a my mówimy *Chwała [Ojcu i Synowi, i Świętemu Duchowi]* i czynią wtedy wejście po otwarciu świętej bramy. Poprzedzają [ich dwaj akolici] idący ze świecami. Diakon trzyma kadzielnicę, a za nim [idzie] prosto kapłan, mając opuszczony felonion. Kapłan staje na przeciw świętej bramy. Stoi też i diakon po prawej stronie kapłana, nieco z boku i pochylony, i trzymając swój orarion trzema palcami prawej ręki, mówi cicho, aby jedynie kapłan słyszał *Do Pana módlmy się*. Kapłan odmawia modlitwę *Wieczorem, rano i w południe* i po modlitwie pochyla się i mówi diakon do kapłana, wskazując zarazem na Wschód orarionem trzymanym trzema palcami prawej ręki *Pobłogosław, władcyko, święte wejście*. Kapłan błogosławi na Wschód, mówiąc *Błogosławiona brama przybytku Twego, [w każdym czasie, teraz i zawsze, i na wieki wieków]*. Także odchodzi diakon i okadza świętą ikonę umieszczoną nad

miejszem przełożonego oraz samego przełożonego, i znowu staje na tym miejscu, gdzie stał poprzednio, oczekując ukończenia [śpiewu] stichosu. Po skończeniu [śpiewu] stichosu diakon staje pośrodku i uczyniwszy krzyż kadzielnicą ogłasza *Oto mądrość! Stańmy prosto!* A my śpiewamy [hymn] *Pogodna światłości Ojca świętej chwały*. Lektorzy wzięwszy świece idą aż do świętej bramy, diakon zaś wchodzi do prezbiterium i okadza święty ołtarz. Kapłan pokłoniwszy się świętej bramie i pocałowałwszy ją, wchodzi [do prezbiterium] i zamyka się świętą bramę. Po skończeniu [hymnu] *Pogodna światłości* diakon mówi *Bądźmy uważni!* Kapłan Pokój wszystkim i znowu diakon *Oto mądrość, bądźmy uważni*. Kanonarcha pokłoniwszy się przełożonemu wygłasza prokimenon i stichosy, klerycy zaś śpiewają. Prokimenon według szóstego tonu *Pan zakrólował, w majestat jest obleczony*. Stichos *Obleczony jest Pan, przepasany potęgą*. Stichos *A świat, który umocnił, nie zachwieje się*. Stichos *Domowi Twemu, Panie, przystoi świętość po wszystkie dni*. Znowu *Pan zakrólował, w majestat jest obleczony*. Lektor mając ręce złożone na piersiach stoi pośrodku świątyni, oczekując skończenia prokimenonu, po czym uczyniwszy pokłon, odchodzi na swoje miejsce. Następnie wychodzi diakon i mówi ektenię *Wołajmy wszyscy [z całej duszy i ze wszystkich myśli naszych wołajmy]* i ekfonesis kapłana. Po ekfonesis przełożony lub wyznaczony lektor odmawia [modlitwę] *Pozwól, Panie, w wieczór ten [ustrzec się nam od grzechu]*. Znowu diakon *Dopełnijmy wieczorną modlitwę naszą do Pana* i ekfonesis kapłana *Albowiem jesteś Bogiem dobrym*, także *Pokój wszystkim* i diakon *Skłońmy głowy nasze przed Panem*, a kapłan odmawia modlitwę, po czym wygłasza ekfonesis *Niech będzie panowanie Twego królestwa*. Kapłan z diakonem wychodzi przez północną bramę, poprzedzany przez dwóch akolitów ze świecami, diakona z kadzielnicą i nas idących za nimi. Śpiewamy sticherę świątyni i wychodzimy do narteksu. Diakon okadza tam święte ikony, przełożonego i chóry według porządku, po czym staje na swoim miejscu i po skończeniu stichosów [śpiewamy] *Chwała, i teraz* oraz teotokion. Następnie diakon odmawia głośno, aby wszyscy słyszeli, tę modlitwę: *Zbaw, Boże, lud swój i pobłogosław dziedzictwo Twoje, nawiedź Twój świat miłosierdziem i łaskami* do końca. Chór *Panie, zmiłuj się* czterdzieści razy. Diakon *Jeszcze módlmy się za pobożnego samowładcę i wielkiego pana naszego*. Chór *Panie, zmiłuj się* trzydzieści razy. Diakon *Jeszcze módlmy się za biskupa naszego N.* (w monasterze za archimandrytę naszego N.). Chór *Panie, zmiłuj się* i *Jeszcze módlmy się, aby to miasto i ta święta świątynia* (lub: *ten święty monaster*), *a także wszystkie miasta i krainy*. Chór *Panie, zmiłuj się* trzy razy. *Jeszcze módlmy się, aby Pan Bóg usłyszał głos modlitwy nas grzesznych i*

zmiłował się nad nami. Chór *Panie, zmiłuj się* trzy razy. Następnie kapłan wygłasza modlitwę *Uśłysz nas, Boże, Zbawicielu nasz. Chór Amen*. Także mówi *Pokój wszystkim*. Diakon mówi *Skłóńmy głowy nasze przed Panem*. Wszyscy skłaniamy głowy i przypadamy do ziemi, natomiast kapłan patrząc ku Zachodowi modli się głośno *Władco wielce miłosierny, Panie Jezu Chryste, Boże nasz*, a po skończeniu modlitwy my [mówimy] *Amen*. Także stajemy prosto i śpiewamy stichere niedzielną oraz wchodzimy do świątyni, poprzedzani przez akolitów, śpiewając pozostałe stichery niedzielne, jakie są według alfabetu. Mówimy następujące responsoria: 1. *Pan zakrólował, w majestat jest obleczony*, 2. *A świat, który umocnił, nie zachwieje się*, 3. *Domowi Twemu, Panie, przystoi świętość po wszystkie dni, Chwała, i teraz*, teotokion. Świeczniki stawia się po obu stronach przygotowanego tetrapodu, na którym stoi naczynie z pszenicą i pięcioma chlebami, które mamy zwyczaj przynosić do cerkwi. Po obu jego stronach [stoja] dwa naczynia, jedno napełnione winem, drugie [napełnione] olejem. Naczynie z winem stoi po lewej, a z olejem po prawej [stronie]. Także odmawia przełożony *Teraz pozwól odejść* [Łk 2, 29-32]. Lektor [mówi] trisagion, [*Przenajświętsza Trójco*] i *Ojcze nasz*. Ekfonesis *Albowiem Twoje jest królestwo, [moc i chwała]*. My natomiast śpiewamy troparion apolitikon Bogurodzicy, według czwartego tonu *Bogurodzico Dziewico, raduj się, [Łaski Pełna, Mario]* trzy razy. Wtedy diakon, po otrzymaniu od kapłana błogosławieństwa, okadza naokoło tetrapod, a także przełożonego na jego miejscu i kapłana, i znowu chleby, ale tylko z przodu. Przełożony lub kapłan odmawia głośno modlitwę *Panie Jezu Chryste, Boże nasz, który pobłogosławiłeś pięć chlebów i pięć tysięcy nakarmiłeś*. Podniósłszy jeden chleb błogosławi nim pozostałe chleby, a gdy powie *sam pobłogosław*, wskazuje prawicą na chleby *chleby te*. także na pszenicę, wino i olej [mówiąc] *pszenicę, wino i olej*. Po skończeniu modlitwy i po *Amen* śpiewamy trzy razy *Niech imię Pańskie będzie błogosławione teraz i na wieki*, według czwartego tonu. Także Psalm 33 *Błogosławić będę Pana każdego czasu do [stichosu 11] Nie zabraknie żadnego dobra*. Kapłan idzie i zatrzymuje się przed świętą bramą, patrząc na Zachód. Po skończeniu psalmu mówi *Błogosławieństwo Pańskie [niech zstąpi na was]*, a lektor mówi *Amen*. Lektor wygłasza tytuł czytania, kapłan natomiast mówi *Dla modlitw świętych ojców naszych [Panie Jezu Chryste, Boże nasz, zmiłuj się nad nami]*. Kapłan i diakon zdejmują szaty liturgiczne i wychodzą. Wszyscy siadają na swoich miejscach. Kellarios wzięwszy pobłogosławione chleby i podzieliwszy je na tacy, rozdaje braciom i zaczerpnąwszy [dla każdego] po jednej czarce wina, [rozdaje] wszystkim równo, od przełożonego do ostatnich, którzy są w monasterze. (Teraz ta

praktyka została w cerkwiach zarzucona). Wyznacza się czytanie z Dziejów Apostolskich.

Patrz: Niech będzie wiadomym, że od Niedzieli świętej Paschy do Niedzieli Wszystkich Świętych po pobłogosławieniu chlebów czyta się Dzieje Apostolskie. W pozostałe dni całego roku czyta się siedem listów katolickich i czternaście listów św. Pawła Apostoła oraz Apokalipsę.

Gdy kellarios rozda braciom chleb i po jednej czarce wina, ze względu na trud czuwania, co od początku przyjęliśmy od świętych ojców, odchodzi wraz z posługującymi po dwóch w rzędzie, kłaniając się przed świętą bramą i obu chórom po jednym razie. Wieczorem, po spożyciu chleba i wina, niech nikt nie odważy się spożywać czegokolwiek, ze względu na komunie przeczystych tajemnic Chrystusa. To podzielenie chlebów i poczerpanie [wina] czynimy od 1 dnia miesiąca sierpnia do dnia 25 marca. Natomiast na czuwaniach w okresie letnim pobłogosławione chleby dzielimy w trapezie i spożywamy je przed posiłkiem.

Patrz: Pobłogosławione chleby mają liczne właściwości i jak mówią zatrzymują gorączkę tym, którzy je spożywają z wodą, odpędzają dreszcze i wszelką niemoc oraz leczą wszelką chorobę. A przy tym także myszy odpędzają od zbóż i inne przepędzają szkodniki.

Po wielkim czytaniu Dziejów świętych Apostołów wychodzi paraeklezjarcha i uderza w wielki [dzwon] i pozostałe dzwony. Przełożony wstaje wraz z wszystkimi braćmi i zaczyna [przełożony] (*Amen*). *Chwała na wysokościach Bogu, a na ziemi pokój, w ludziach upodobanie ku dobremu* trzy razy. Także mówi *Panie, wargi moje otwórz, a usta moje będą głosić chwałę Twoją* dwa razy, i odmawia sześć psalmów [Ps 3, 37, 62, 87, 102, 142] cichym i łagodnym głosem. Po trzech psalmach [Ps 3, 37, 62] *Chwała, i teraz, Alleluja. [Alleluja. Alleluja, chwała Tobie, Boże]* trzy razy, *Panie, zmiłuj się* trzy razy, *Chwała, i teraz* oraz *Panie, Boże zbawienia mego* [Ps 87, 102, 142]. Wtedy kapłan w epitachelionie [a gdzie indziej i w felonionie] odmawia modlitwy jutrzni, stojąc przed świętą bramą z odkrytą głową. Po skończeniu [czytania] psalmów, po *Chwała, i teraz*, odmawia wielką ektenię *W pokoju do Pana módlmy się*. Po ekfonesis odchodzi i staje na swoim miejscu. Wyznaczony kanonarcha, który już wygłaszał prokimenon na nieszporach, kłania się przełożonemu i ogłasza *Bogiem jest Pan [i objawił się nam, Ps 117, 27]* ze stichosami, według właściwego tonu. Śpiewamy dwa razy troparion niedzieli, *Chwała*, [troparion] świętego danego dnia, *i teraz*, teotokion według tonu i troparion ku czci świętego, jeśli jest [wyznaczony]. Jeśli zaś nie [jest wyznaczony troparion, to] *Chwała, i teraz* oraz teotokion tonu. Wtedy chór śpiewa trzy razy

Panie, zmiłuj się, Chwała Ojcu i Synowi, i Świętemu Duchowi, lektor natomiast mówi *i teraz [i zawsze, i na wieki wieków. Amen]* i recytujemy kacyzmę Psalterza *Będę wyznawał Ciebie, Panie, całym sercem moim [Ps 9-16]*. Po skończeniu każdej stichologii kapłan odchodzi przed świętą bramę i mówi małą ektenię, jak zwykle z ekfonesis. Śpiewamy kacyzmę [poetycką] niedzieli, a także responsorium *Powstań, Panie Boże mój, podnieś dłoń Twoją* i kacyzmę [poetycką], *Chwała, i teraz*, teotokion. Następnie wyznacza się lekturę z [księgi zwanej] Ewangeliarz z komentarzami. Także kacyzma i kacyzma [poetycka] wraz z responsorium *Będę wyznawał Ciebie, Panie, całym sercem moim, wszystkie cuda Twoje opowiadać będę, Chwała, i teraz* oraz teotokion i czytanie. Śpiewamy też *Nieskalani [Ps 118]* według piątego tonu, podczas czego kapłan dokonuje okadzenia. Także tropariony *Anielski sobór*, hipakoi tonu i czytanie. Także anabatmi tonu, a wtedy wychodzi kandelaptes i uderza w dzwony. Kapłan i diakon wchodzą do prezbiterium i zakładają szaty [liturgiczne] według zwyczaju. Mówi [diakon] *Bądźmy uważni! Oto mądrość!*, kanonarcha mówi *Prokimenon, Psalm Dawida*, według tonu. Po skończeniu prokimenonu [diakon] mówi *Do Pana módlmy się*, a kapłan *Albowiem święty jesteś Boże nasz. Chór Amen*. Kanonarcha *Wszystko, co oddycha, niechaj chwali Pana [Ps 150, 1]*. Stichos *Chwalcie Pana w Jego świętych, chwalcie Go na firmamencie Jego mocy [Ps 150, 6]*. Diakon mówi *Abyśmy mogli wysłuchać świętą Ewangelię, Pana Boga prosimy, chór Panie, zmiłuj się* trzy razy, diakon *Oto mądrość! Stańmy prosto! Wysłuchajmy świętą Ewangelię!*, kapłan *Pokój wszystkim, chór I duchowi twemu*. Następnie kapłan oznacza Ewangelię, według której [będzie] czytanie. Chór *Chwała Tobie, Panie, chwała Tobie*. Diakon *Bądźmy uważni!* Kapłan czyta kolejną Ewangelię zmartwychwstania, a po czytaniu chór znowu *Chwała Tobie, Panie, chwała Tobie*. Następnie mówimy *Zobaczywszy zmartwychwstanie Chrystusa*. [Mówimy też] Psalm 50. Gdy jest to mówione, kapłan wychodzi przez świętą bramę z Ewangeliarzem, trzymając go przy swoich piersiach, a poprzedzają go po obu stronach ci, którzy niosą świeczniki ze świecami. [Kapłan] stoi pośrodku świątyni, mając felonion opuszczony do dołu i trzymając święty Ewangeliarz przy swoich piersiach, a trzymający świeczniki [stoja] po jego obu stronach. Przychodzi przełożony sam, kłania się dwa razy, całuje Ewangeliarz i kłania się jeden raz. Gdy przełożony pokłoni się Ewangeliarzowi, kłania się także lewemu chórowi i prawemu, po czym odchodzi na swoje miejsce. Także wszyscy bracia idą po dwóch według porządku i kłaniają się dwa razy, całują święty Ewangeliarz i znowu kłaniają się jeden raz oraz [kłaniają się] przełożonemu. (Nie czynimy pokłonów do ziemi, ale małe, skłaniając

głowę, aby ręką dosięgnąć ziemi. W niedzielę bowiem i w święta Pańskie oraz przez cały okres Pięćdziesiątnicy, nie zginamy kolan). Po skończonym całowaniu [Ewangeliarza] i po Psalmie 50 śpiewamy *Chwała, Dla modlitw Apostołów, i teraz, Dla modlitw Bogurodzicy*. Także *Zmiłuj się nade mną, Boże, w wielkim miłosierdziu Twoim* [Ps 50, 1] oraz sticherę niedzieli, tonu 6 *Powstał Jezus z grobu, jak i przepowiedział*. Po skończonym całowaniu świętego Ewangeliarza [kapłan błogosławi braci Ewangeliarzem] i wchodzi do prezbiterium. Diakon odmawia na zwykłym miejscu modlitwę *Zbaw, Panie, lud Twój, my Panie, zmiłuj się* dwanaście razy. Kapłan ekfonesis *Przez miłosierdzie, łaskę i przyjaźń do człowieka*. Po *Amen* zaczynamy hirmos kanonu ku czci zmartwychwstania. Śpiewamy kanon ku czci zmartwychwstania z hirmosem i czterema [troparionami], kanon ku czci krzyża i zmartwychwstania z trzema [troparionami] i kanon ku czci Bogurodzicy z trzema [troparionami] oraz kanon z menei z czterema [troparionami]. Responsorium pierwszego kanonu *Chwała, Panie, świętemu Twemu zmartwychwstaniu*, a także responsoria pieśni zmartwychwstania [podane w hirmologionie]. Po trzeciej pieśni [kanonu] diakon mówi małą ektenię i kapłan w prezbiterium ekfonesis *Albowiem Ty jesteś Bogiem naszym*. Zdejmują też szaty liturgiczne, wychodzą i stają na swych zwykłych miejscach. Także kontakion, katzma poetycka z menei i czytanie. Po szóstej pieśni [kanonu] kapłan mówi małą ektenię przed świętą bramą i ekfonesis *Albowiem Ty jesteś królem pokoju*. Także kontakion niedzieli i ikos. Następnie czytamy synaksarion.

Patrz: Wiadomym niech będzie i to, że zawsze po skończeniu ósmej pieśni, gdy mamy zacząć dziewiątą pieśń, to wszyscy kłaniamy się jeden raz, mówiąc *Chwalimy, błogosławimy i kłaniamy się Panu*.

Także hirmos ósmej pieśni katabasja. Kapłan i diakon ubierają się jak zwykle. Po skończeniu ósmej pieśni okadziwszy święty ołtarz diakon ogłasza *Bogurodzicę i Matkę Światłości w pieśniach wywyższajmy*. Recytujemy dziewiątą pieśń, śpiewając donośnie *Wywyższa dusza moja, Pana* [Łk 1, 46-55] i *Czigodniejszą Cherubinów*. Czynimy też małe pokłony. Kapłan lub diakon okadza święty ołtarz, całą cerkiew i braci. Po dziewiątej pieśni [kanonu] powraca i oddawszy kadzielnicę odmawia małą ektenię z ekfonesis kapłana *Albowiem Ciebie wysławiają wszystkie Moce niebios*. Także ogłasza diakon *Święty Pan Bóg nasz* [Ps 98, 9], według tonu. Stichos 1 *Albowiem święty Pan Bóg nasz* [Ps 98, 9]. Stichos 2 *Nad wszystkimi ludźmi Bóg nasz* [Ps 98, 5]. Kapłan stoi na zwykłym miejscu. Następnie eksapostilarion niedzielny, a także *Chwała*, [eksapostilarion] świętego, którego pamięć obchodzimy, *i teraz*, teotokion niedzielny. **Na laudesach:**

Wszystko, co oddycha [Ps 150, 6; Ps 148-149] według tonu dnia i dodajemy osiem stichosów, śpiewamy cztery stichery niedzielne oktoechosy i cztery Anadoliosa. Na *Wszystko, co oddycha* schodzą się razem oba chóry i śpiewamy następujące responsoria: 1. *Powstań, Panie, Boże mój, podnieś dłoń Twoją, nie zapominaj na zawsze swych ubogich*, 2. *Będę wyznawał Ciebie, Panie, całym sercem moim, wszystkie cuda Twoje opowiadać będę, Chwała*, eotimon kolejnej Ewangelii zmartwychwstania, *i teraz*, teotokion tonu 2 *Błogosławiona jesteś, Bogurodzico*. Wielka doksologia, a także troparion niedzielny, śpiewany według tonu 1 *Dzisiaj jest zbawienie świata* lub według tonu 2 *Zmartwychwstałeś z grobu*. Kapłan lub diakon mówi także ektenię *Zmiłuj się nad nami, Boże* z ekfonesis *Albowiem jesteś Bogiem miłosiernym, Przyjacielem człowieka*. Po tym *Dopelnijmy porannej modlitwy naszej [do Pana]* z ekfonesis *Albowiem jesteś Bogiem miłosierdzia, łask*. Kapłan *Pokój wszystkim*, chór *I duchowi twemu*. Diakon *Skłońmy głowy nasze przed Panem*. Kapłan [odmawia] modlitwę, a także wygłasza ekfonesis *Albowiem Tobie przynależy miłosierdzie i zbawienie nasze*. Następnie *Oto mądrość!* Chór *Pobłogosław!* Kapłan *Błogosławiony Chrystus Bóg nasz*, chór *Amen. Boże, umocnij świętą wiarę prawosławną*. Potem kapłan *Najświętsza Bogurodzico, [zbaw nas]*, chór *Czcigodniejszą [od Cherubinów]*, dalej jak zwykle i rozesłanie oraz życzenia długich lat [cesarzowi]. Wychodzimy także do narteksu, śpiewając stichery własne według zwyczaju i [czytamy] katechezy św. Teodora Studyty. Po czytaniu troparion ku czci św. Teodora, ton 8 *Nauczycielu ortodoksji* i pierwsza godzina. Na tej godzinie dajemy troparion niedzieli, *Chwała*, [troparion] świętego, którego pamięć [obchodzimy], a jeśli nie [obchodzimy pamięci świętego, to] *i teraz*, teotokion godzin. Po *Ojczy nasz* kontakion niedzieli i pełne rozesłanie.

Na Liturgii: Dziewięć Błogosławieństw z oktoechosy. Po [małym] wejściu troparion niedzieli, a także świątyni i świętego dnia, jeśli jest [obchodzona] pamięć, kontakion niedzieli, świątyni, *Chwała*, [kontakion] świętego, jeśli jest [obchodzona] pamięć, *i teraz, Pośredniczko chrześcijan niezawodna*. Troparionu i kontakionu świątyni Chrystusa w niedziele nie odmawiamy przez cały rok, gdyż pierwszeństwo ma niedziela. Prokimenon, Apostoł, *Alleluja* i Ewangelia tonu oraz świętego, jeśli jest [obchodzona] pamięć. Kinonikon *Chwalcie Pana z niebios*. Także kinonikon świętego, jeśli jest [obchodzona] pamięć.

Patrz: Na śpiewanym całonocnym czuwaniu, gdy bywa polieleos i śpiewamy Psalm *Chwalcie imię Pańskie* [Ps 149], wtedy stawia się pośrodku cerkwi analogion i na nim umieszcza się ikonę dnia Pańskiego, Matki Bożej, świętego lub świętej, i przełożony oraz wszyscy kapłani zakładają w prezbiterium

feloniony według zwyczaju, wychodzą z prezbiterium przez otwartą królewską bramę i stają po obu stronach koło analogionu. Przełożony rozdaje kapłanom i stojącemu w świątyni ludowi świece. Po rozdaniu [świec] bierze kadzielnicę, a przed nim idzie diakon z płonąca świecą i okadza [kapłan] najpierw naokoło ikonę na analogionie, idzie do prezbiterium i tam [okadza] święty ołtarz i całe prezbiterium oraz w świątyni namiestne święte ikony, także kapłanów po obu stronach [analogionu], prawy chór śpiewaków, a następnie lewy. Następnie okadza przechodząc cały stojący lud i znowu świętą bramę oraz tylko dwie ikony, Chrystusa i Bogurodzicy oraz [ikonę] na analogionie. W tym czasie śpiewają megalinarion z wybranymi stichosami z Psalmów Dawida. Po tym zwykłym śpiewie diakon wygłasza małą ektenię i śpiewa się kacyzmy poetyckie. Wszyscy kapłani wchodzą do prezbiterium i zdejmują szaty liturgiczne, a tylko jeden kapłan pozostaje w szatach [liturgicznych], aby przeczytać Ewangelię. Jednak w niedziele na jutrzni, gdy poza polielejem śpiewana jest kacyzma *Nieskalani* [Ps 118], a po niej tropariony *Anielski sobór* oraz w inne dni, gdy śpiewa się megalinarion poza czuwaniem, to wtedy jedynie kapłan i diakon zakładają szaty liturgiczne, diakon bierze świecznik z płonąca świecą, kapłan natomiast kadzielnicę i okadziwszy naokoło święty ołtarz i całe prezbiterium, wychodzą przez północną bramę i okadzają królewską bramę i po [jej obu] stronach święte ikony i [ikonę] na analogionie, a także przełożonego, chóry i stojący lud według zwyczaju i wracają przez południową bramę [do prezbiterium].

OBRZĘD PANAGII, JAKI MA MIEJSCE W MONASTERACH WE WSZYSTKIE DNI

Po rozesłaniu Boskiej Liturgii wychodzi przełożony i bracia idą za nim po dwóch, mówiąc Psalm 144 cały *Wywyższąć będę Ciebie, Boże mój, Królu*. Po dojściu do trapezy i skończeniu Psalmu odmawiamy modlitwy trapezy *Ojcze nasz, Chwała, i teraz, Panie, zmiłuj się trzy razy, Pobłogosław*. Przełożony lub kapłan, którego kolej [wypada], mówi *Chryste Boże, sam pobłogosław pokarm i napój sługom Twoim*. Część [prosfory] lub prosfora, która ma być podnoszona, wkładana jest do panagiaronu i umieszczona na przygotowanym miejscu. Po spożyciu [posiłku] ten, który ma posługiwanie, mówi stichos *Dla modlitw świętych ojców naszych, Panie Jezu Chryste, Boże nasz, zmiłuj się nad nami*. My [mówimy] *Amen*. Wstajemy i mówimy *Błogosławiony Bóg, który miłuje nas i karmi nas od młodości naszej* [Rdz 48, 15; Ps 135, 25], *Chwała Tobie, Panie, chwała Tobie, Święty,*

chwała Tobie, Królu. Chwała, i teraz, Panie, zmiłuj się trzy razy, Pobłogosław. Ten, który ma podnieść panagę, kłania się i mówi Błogosławcie, święci ojcowie, darujcie mi grzesznemu. My [odpowiadamy] Niech Bóg daruje ci i zmiłuje się nad tobą. Wziąwszy cząstkę skrajnymi palcami rąk, podnosi ją nieco przed ikoną Świętej Trójcy mówiąc donośnie Wielkie jest imię. Przełożony lub kapłan, którego kolej [wypada] mówi Świętej Trójcy. Przenosząc cząstkę przed ikonę Bogurodzicy, czyni [nią] znak krzyża i mówi Najświętsza Bogurodzico, wspomagaj nas. My [odpowiadamy] Dla Jej modlitw, Boże nasz, zmiłuj się nad nami i zbaw nas oraz Z pokolenia na pokolenie błogosławimy Ciebie. Śpiewamy także Zaprawdę godne to i sprawiedliwe. Gdy wszyscy przyjmą [cząstkę] przełożony lub kapłan mówi Dla modlitw Pani naszej przeczystej Bogurodzicy i zawsze Dziewicy, a my Dla Jej modlitw, Boże, zmiłuj się nad nami i zbaw i nas. Łaskawy i miłosierny jest Pan [Ps 110, 4], pokarm daje bogobojnym [Ps 110, 5], a sprawiedliwość Jego trwa na wieki [Ps 110, 3], a także odmawiamy Psalm [122] Uradowałem się, kiedy mi powiedzieli, Pójdziemy do domu Pańskiego, trisagion, Przenajświętsza Trójco, Ojcze nasz oraz Dziękujemy Tobie, Chryste Boże nasz, bowiem nie pozbawiłeś nas ziemskich Twoich dóbr. Jeśli jest święto Pańskie, to mówi się Chwała, Boże ojców naszych, I teraz, Dla modlitw wszystkich świętych, trzy razy Panie zmiłuj się, Pobłogosław. Kapłan mówi Błogosławiony Bóg, który obdarza nas miłosierdziem i karmi obfitością swych dóbr, przez swoją łaskę i przyjaźń do człowieka, w każdym czasie, teraz i zawsze, i na wieki wieków. Amen.